

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Після падіння комуністичного режиму поляки отримали можливість вільно розвивати різноманітні форми підприємництва. В свою чергу вибір стратегічного напрямку розвитку держави – входження повноправним членом до ЄС дав шанс законодавчо оформити нові форми господарювання, що сприяло формуванню малого та середнього бізнесу. Національне багатство не дісталось в руки олігархічних кланів. Держава зробила ставку на середній клас, як основного платника податків і гаранта політичної стабільності. Зрозуміла стратегія і чітка тактика дозволили полякам впоратися із поставленими завданнями, що й забезпечило у 2004 році входження Республіки Польща до ЄС. Разом із тим, ще залишається низка не вирішених питань, які стоять на порядку денному у відносинах владних інституцій та малого і середнього бізнесу. Зважена інвестиційна політика, законодавчі гарантії роблять Польщу привабливою країною для іноземних інвестицій і разом із тим захищають інтереси місцевого товаровиробника.

Ключові слова: підприємництво; малий та середній бізнес; Польща.

Підприємливість посідає важливе місце у сучасному процесі ведення господарства. Вона підвищує продуктивність праці, а її ефективність в кінцевому підсумку допомагає в конкурентній боротьбі. У 1989 році, після падіння комуністичної системи господарювання, нові паростки підприємливості могли проявитися в приватному аграрному секторі (окрім так званих повернутих земель, де панували кооперативи та інші форми суспільної власності) та малих і середніх фірмах в обслуговуючому секторі. Адже, великі промислові гіганти, у зв'язку з дезінтеграцією коопераційних відносин між колишніми країнами членами РЕВ, переживали стагнацію та занепад.

Тому, у 1990-х роках, саме малі та середні підприємства стали основою польської економіки і дещо пом'якшили наслідки безробіття викликаного закриттям промислових гігантів. Будучи більш еластичними – малі та середні підприємства були здатні достатньо швидко реагувати на зміни, що відбувалися в економіці країни. Вони то, стали основою формування так званого середнього класу, який є основним джерелом надходження податків до бюджету.

Польські науковці, господарники та чиновники достатньо активно вивчають процеси становлення економічної моделі власної держави у 1990-х – на початку 2000-х років, а також в умовах членства Польщі в Європейському Союзі. Стислий аналіз такого роду процесів здійснила А. Донбровська [1]. Презентовані автором таблиці та графіки дають можливість наглядно зрозуміти місце, яке посів малий і середній бізнес у Польщі в 1990-2000-х роках.

Розвиток агробізнесу та проблеми, які виникають в процесі виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції розглянуто у статті П. Буравського й А. Левчука [2]. На прикладі гірських районів Сілезького воєводства дослідили розвиток підприємливості в аграрному секторі Е. Ліпіанін-Зонтек та З. Зонтек [3]. Аналогічне дослідження стосовно Великопольського воєводства здійснив тандем у складі Юзефецької М. і Циган К. [4]. З іншого боку до ролі польського села в розвитку підприємництва підійшли у своїх публікаціях польська дослідниця Христина Кжижановська [5] і український дослідник Н. Герасимчук. Зокрема, увагу вітчизняного науковця привернула проблема зелено-

го туризму в польських селах [6]. Місце малих та середніх підприємств у економіці Польщі визначила Ірена Ліхняк [12]. Суспільно-господарський розвиток в теоретичному і практичному сенсі привернув увагу Є. Гауснера [7]. Аналіз та оцінку можливостей інституцій, що підтримують малий і середній бізнес в Польщі здійснив Яцек Кліх [8].

Малі та середні підприємства і в Польщі змушені долати певні перепони щоб отримати шанс на швидкий розвиток. Однією з проблем з якою стикаються підприємці – це конкуренція з боку великих підприємств, достатньо високі податки та не високі обороти, що не дає можливості накопичити кошти для нових інвестицій. Після вступу до ЄС в Польщі значно послабилася бюрократія. Однак, малим та середнім підприємствам дошкуляють: зростання виплат на заробітну плату, високі виплати на обов'язкове страхування працівників, витрати на перепідготовку працівників, законодавчі обмеження щодо звільнення працівників, ведення різного роду документації тощо. Польща як повноправний член Європейського Союзу потребує захисту від конкуренції інших підприємств, що виходять на спільний європейський ринок. На переконання польських підприємців об'єднаних у сектор малого та середнього бізнесу найважливішим джерелом переваг при конкуренції є ціна на продукцію. Успіх на ринку, на противагу очікуванням, не йде разом з технічним переозброєнням фірми. У випадку виходу на ринок з новою продукцією ризик ведення бізнесу є найбільшим, але і шанс на успіх більший ніж у випадку використання старих технологій.

Міністерство господарства Республіки Польща у зв'язку із вступом у 2004 році до ЄС підвело підсумки за перші п'ять років. Зокрема, відмічено, що одним із позитивних ефектів перебування в Європейському Союзі є трансфери отримані Польщею у рамках спільної аграрної політики. Високий ріст інвестицій був пов'язаний із сприятливою фінансовою ситуацією для підприємств та оптимістичною оцінкою майбутнього. Зростаюче використання фінансів ЄС стимулювало розвиток інвестиційних фірм. Сектор

ринкових послуг є найбільш стабільним підрозділом польського господарства [9, с. 3-4]. Окрім того було започатковано програму «Foresight Polska 2020». Польські економісти і політики вважають, що «Foresight Polska 2020» дає можливість зміцнити середній клас, який є основним платником податків і запорукою політичної стабільності в державі [10, с. 17].

25 вересня 2012 року Рада Міністрів прийняла «Стратегію розвитку країни до 2020 р.» [11]. У ній передбачений цілий комплекс економічних і правових заходів направлених на зростання польської економіки загалом і малого та середнього бізнесу зокрема. Разом із тим, розвиток господарства не є самоціллю – в кінцевому рахунку він має привести до покращення якості життя поляків.

Розвиток підприємництва, що підтверджує практика його реалізації в Польщі – є фундаментом суспільних змін і головним чинником прискореного господарського зростання. Велику роль в процесі реформування поляки відвели адміністрації. Особливу увагу приділили тому щоб чиновники отримали хорошу освіту, були компетентними, їх праця високо оплачувалася і адміністрація мала в своєму розпорядженні найновіші інформаційні системи. Можливість вирішення багатьох питань через мережу Інтернет сприяє заощадження для підприємців коштів і часу. Більшість малих та середніх підприємств мають у своєму розпорядженні комп'ютери і доступ до Інтернету. Польща перетворилася на важливий елемент глобальної і європейської господарської системи. Поетапна інтеграція з міжнародними структурами створила неповторний шанс для подальшого господарського розвитку країни, одночасно обмежує свавілля польських політиків, їх безпосереднє втручання в економічну діяльність. Світова економічна криза, що розпочалася у 2008 році вимагає від еліт серйозного стратегічного мислення і культури ведення дискусії у суспільстві. Судячи з того наскільки вправно полякам вдалося максимально пом'якшити наслідки кризи для народного господарства економічна модель і політична система країни достатньо гармонізовані й мають достатній запас міцності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Dąbrowska A. Rozwój przedsiębiorczości w usługach w Polsce // Вісник Львівського університету. – Серія екон. – 2008. – Вип. 39.
2. Bórawski P., Lewczuk A. Rozwój przedsiębiorczości w agrobiznesie na obszarach wiejskich // Zeszyty naukowe. – Nr. 8. – Ostrołęka. – 2011. – s. 53-60.
3. Lipianin-Zontek E., Zontek Z. Kreowanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich na przykładzie obszarów górskich województwa śląskiego // Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. – Warszawa, 2009. – s. 49-60.
4. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w województwie wielkopolskim // Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. – Warszawa, 2009. – s. 61-72.
5. Krzyżanowska K. Ekonomiczne uwarunkowania powstania i funkcjonowania gospodarstw agroturystycznych // Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. – Warszawa, 2009. – s. 73-84.
6. Gerasymczuk N. Turystyka wiejska w Polsce i Ukrainie: dziś, jutro // Українська полоністика. – Вип. 3-4. – Історико-філософські дослідження. – 2003. – С. 27-33.
7. Hausner J. Rozwój społeczno-gospodarczy // Kultura a rozwój. – Warszawa, 2013. – s. 21-38.
8. Klich J. Analiza i ocena ofert instytucji wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce. – Praha, 2009.
9. Na pierwsze 5 lat Polski w Unii Europejskiej. – Warszawa, 2009.
10. Wyniki narodowego programu foresinght Polska 2020. – Warszawa, 2009.
11. Monitor Polski. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa, 2012.
12. Lichniak I. Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce // Rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. – Warszawa, 2011.

Синкевич Е. Г., Черноморский государственный университет им. П. Могилы

РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ ПОЛЬША

После падения коммунистического режима поляки получили возможность свободно развивать разнообразные формы предпринимательства. В свою очередь, определение стратегической цели развития государства – членство в ЕС дало шанс законодательно оформить новые формы хозяйствования, что благоприятствовало формированию малого и среднего бизнеса. Национальное богатство не досталось в руки олигархических кланов. Государство сделало ставку на средний класс, как главного плательщика налогов и гаранта политической стабильности. Понятная стратегия и четкая тактика помогли полякам достичь цели, что обеспечило в 2004 году вхождение Республики Польша в ЕС. Вместе с тем, еще осталась серия не решенных вопросов, которые стоят на повестке дня во взаимоотношениях властных институций с малым и средним бизнесом. Выдержанная инвестиционная политика, законодательные гарантии, делают Польшу желательной страной для иностранных инвестиций и вместе с тем защищают интересы местного товаропроизводителя.

Ключевые слова: предпринимательство; малый и средний бизнес; Польша

Sinkevych Y., Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine

THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF POLAND

After the fall of communist regime the Poles got an opportunity to develop different forms of entrepreneurship freely. In turn, the choice of strategic direction of national development and entering the EU as a full member gave a chance to legislate new forms of business patterns that contributed to the formation of small and medium business. The national wealth didn't fall into the hands of oligarchic clans. The State made a bid for the middle class as a major taxpayer and guarantor of political stability. Clear strategy and clear tactic allowed the Poles to cope with the tasks and ensured entry of the Republic of Poland into the EU in 2004. However, still there is a number of unsolved issues on the agenda concerning relations between the governmental bodies and small and medium business. One of the issues with which face entrepreneurs is a competition on the part of large enterprises, high taxes and not high turnovers which preclude saving up funds for the new investments. After joining the EU bureaucracy in Poland was significantly weakened. However, small and medium business are encumbered by the growth of payments for salaries, high payments for compulsory insurance of employees, cost of retraining of employees, legal restrictions on dismissal of workers, various kinds of documents maintenance, etc.

The prudent investment policy, legislative guarantees make Poland an attractive country for foreign investment and at the same time protects the interests of local producers. The development of entrepreneurship, that is confirmed by a practice of its implementation in Poland, is a foundation of social changes and is a major factor of accelerated economic growth. Poland has turned into an important element of the global and European economic system.

Key words: entrepreneurship; small and medium business; Poland.

Рецензенти: д-р. іст. наук, професор **Кушнір В. Г.**
д-р. іст. наук, професор **Котляр Ю. В.**